

UNIVERSITATEA „BABEȘ - BOLYAI” CLUJ-NAPOCA
FACULTATEA DE TEOLOGIE ORTODOXĂ
ȘCOALA DOCTORALĂ „ISIDOR TODORAN”

LUCRAREA CUVÂNTULUI LUI DUMNEZEU
ÎN MISIUNEA BISERICII ȘI ÎN EDUCAȚIE
REFLECTATĂ ÎN OPERA
SFÂNTULUI IOAN GURĂ DE AUR

- rezumat -

Conducător științific:

Pr. Prof. univ. dr. Valer Bel

Doctorand:

Diac. Hrișcă Bogdan-Mihai

Cluj-Napoca

2013

CUPRINS

Introducere

I. Sfântul Ioan Gură de Aur și epoca sa

I. 1 „Epoca de aur” a creștinismului

I. 2 Familia și educația sfântului Ioan Hrisostom

I. 3 Sfântul Ioan Gură de Aur – slujitor al cuvântului lui Dumnezeu

PARTEA ÎNTÂI

II. Premisele lucrării cuvântului lui Dumnezeu în cadrul dialogului Său cu oamenii

II. 1. Creația prin cuvânt – premisă a dialogului dintre Dumnezeu și om

II. 2. Omul – făptură cuvântătoare, chemat la comuniunea cu Dumnezeu

II. 3. Întruparea Mântuitorului și vorbirea din nou, față către față, a lui Dumnezeu cu oamenii

II. 4. Vocația misionară a făpturii cuvântătoare a lui Dumnezeu

II. 5. Împlinirea cuvântului lui Dumnezeu – criteriu al judecății viitoare

III. Modurile lucrării cuvântului lui Dumnezeu

III. 1. Sfânta Scriptură expresia originală scrisă a cuvântului lui Dumnezeu

III. 1.1. Inspirația Sfintei Scripturi – fundamentul lucrării cuvântului lui Dumnezeu

III. 1.2. Lucrarea cuvântului lui Dumnezeu prin intermediul Scripturii

III. 1.2.1. Cuvântul Scripturii – mijloc de cunoaștere a lui Dumnezeu, a lucrării lui mântuitoare și a voii Sale

III. 1.2.2. Făpturile cuvântătoare – ascultătorii cuvântului
lui Dumnezeu

III. 1.2.3. Cuvintele Sfintei Scripturi – „unelte pentru făurirea sufletului
Nostru”

III. 1.2.4. Aprofundarea și trăirea cuvintelor Sfintei Scripturi – modalități
de împărtășire din lucrarea cuvântului lui Dumnezeu

III. 2. Cuvântul propovăduit

III. 2.1. Lucrarea cuvântului lui Dumnezeu în sufletul predicatorului

III. 2. 2. Predicatorul – mesagerul lui Dumnezeu

III. 2.3. Lucrarea lui Dumnezeu prin cuvântul predicat

**III. 3. Sfatul duhovnicesc – prelungire a cuvântului lui Dumnezeu
adresat oamenilor**

**III. 4. Rugăciunea – cuvântul omului către Dumnezeu și al lui Dumnezeu
către om**

IV. Roadele lucrării cuvântului lui Dumnezeu

IV. 1. Produce convertirea

IV. 2. Naște și susține credința adevărată

IV. 3. Muștră păcatul

IV. 4. Cuvântul lui Dumnezeu – „leac împotriva patimilor noastre”

IV. 5. Îndeamnă la săvârșirea virtuților

IV. 6. Zidește Biserica – Trupul lui Hristos

IV. 7. Cuvântul lui Dumnezeu – sabia cu două tăișuri în dialogul cu ereticii

**IV. 8. Comunitatea mărturisitoare – consecință firească a împlinirii cuvântului lui
Dumnezeu**

V. Condițiile eficienței mărturisitoare a cuvântului lui Dumnezeu

V. 1. Biserica – mediu al lucrării cuvântului lui Dumnezeu

V. 2. Iubirea – fundamentul necesar în lucrarea cuvântului lui Dumnezeu

V. 3. Cuvânt și faptă: întruparea cuvântului în viața creștină

PARTEA A DOUA

VI. Lucrarea cuvântului lui Dumnezeu în educație

VI.1. Educația în viziunea sfântului Ioan Gură de Aur – considerații generale

VI.2. Importanța cuvântului lui Dumnezeu și a cuvintelor părintești în educație

VI.3. Lucrarea cuvântului lui Dumnezeu în cetatea sufletului

VI. 4. Cuvintele Sfintei Scripturi – dascăli în permanență

VI. 5. Modalități de a prezenta accesibil copiilor cuvântul lui Dumnezeu

VI. 6. Finalitatea educației prin cuvântul lui Dumnezeu: Împărăția lui Dumnezeu și deșărădăcinarea slavei deșarte

Concluzii

Bibliografie

Cuvinte cheie: sfântul Ioan Gură de Aur, misiune, educație, cuvânt, Sfânta Scriptură, predică, rugăciune, sfat duhovnicesc.

Sfântul Ioan Gură de Aur rămâne peste veacuri ca o personalitate complexă, cu o minte înaltă, insuflată de Dumnezeu, având o vocație ascetică rar întâlnită, izvorâtă din căutarea permanentă a lui Dumnezeu, preocupat mereu de cunoaștere și de afirmarea adevărurilor creștine în fața ereziilor vremii, dar în același timp și solidar cu cei aflați în nevoie, căci nu întâmplător a fost considerat un „ambasador al săracilor”. Dar mai mult decât atât, el se remarcă prin dragostea sa față de cuvântul lui Dumnezeu, consemnat în Sfânta Scriptură, pe care l-a prețuit și l-a cercetat intens, câștigându-și meritul de a fi cel mai mare exeget creștin, dar și cel mai mare grăitor al cuvântului lui Dumnezeu.

Posteritatea a recunoscut mereu meritul inegalabil al marelui arhipăstor al Constantinopolului, iar teologia i-a consacrat pagini numeroase de studii aprofundate privitoare la opera sa. Numai în ultimii ani, în teologia românească, opera hrisostomică a fost temeinic analizată, discutându-se asupra aspectelor importante din doctrina sfântului Ioan Gură de Aur. Cu toate acestea, într-unul dintre studiile sale, în care se urmărea dezvoltarea unei priviri de ansamblu asupra teologiei hrisostomice din perspectiva misiunii Bisericii, preotul profesor Ion Bria remarca posibilitatea extragerii unei teologii a cuvântului din opera sfântului Ioan Gură de Aur¹. Această constatare poate fi motivată în primul rând de faptul că, în pofida importanței covârșitoare pe care sfântul Ioan o acorda cuvântului lui Dumnezeu, precum și cuvântului omenesc, prin care se transmite într-un mod firesc și accesibil cuvântul lui Dumnezeu, teologia nu dedicase un studiu extins asupra valorii și importanței misionare a lucrării cuvântului lui Dumnezeu în cadrul operei sfântului Ioan Gură de Aur.

Tocmai de la această constatare pornește și dorința elaborării lucrării de față, în care se va încerca realizarea unei analize aprofundate a lucrării cuvântului lui Dumnezeu în cadrul misiunii Bisericii și în educația creștină, așa cum se poate desprinde ea din opera sfântului Ioan Gură de Aur.

În altă ordine de idei, vorbind de misiunea creștină ca fiind „trimiterea Bisericii în lume în vederea universalizării Evangheliei și a integrării oamenilor în Împărăția lui Dumnezeu”², constatăm că lucrarea cuvântului lui Dumnezeu este esențială pentru misiunea

¹ Ion Bria, *Teologie și Biserică la Sfinții Trei Ierarhi*, în „Studii Teologice”, an 1971, nr. 1-2, p. 79.

² Valer Bel, *Misiunea Bisericii în lumea contemporană*, vol. I – *Premise teologice*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2004, p. 15.

Bisericii. Cuvântul lui Dumnezeu, pe lângă faptul că oferă atât mesajul autentic al misiunii, cât și normele încorporării și creșterii oamenilor ca membri activi ai Bisericii – Trupul lui Hristos, este purtător de har și lucrează în sufletele oamenilor, provocând convertirea și credința celor ce-l primesc și apoi însoțește activ creșterea credincioșilor în Biserică, după chipul lui Hristos.

Odată cu lansarea de amploare a mișcării ecumenice, s-au făcut eforturi serioase pentru a elabora o teologie a misiunii. Cu toate acestea s-au înregistrat anumite tendințe eronate de a percepe misiunea creștină, ea fiind redusă uneori doar la evanghelizare, sau alteori definită doar în limitele orizontalității ei, fapt determinat de tendința progresivă de a prima o „eclesiologie seculară”.³ În fața acestor tendințe, în cadrul întâlnirilor ecumenice s-au făcut și se fac încă încercări de a reexamina fundamentele lucrării misionare⁴, în vederea actualizării lor, astfel încât teologia misionară să-și precizeze cât mai exact terminologia și programele ei.

La primul Congres de Teologie Ortodoxă, desfășurat la Atena, în 1936, Georges Florovsky, unul dintre co-fondatorii Consiliului Ecumenic al Bisericilor și o autoritate majoră în mișcarea ecumenică și în cercurile academice, a invocat nevoia teologiei Ortodoxe de a se întoarce la perioada patristică, astfel încât să fie eliberată din „captivitatea babilonică” a teologiei occidentale, spre terminologia și gândirea sa proprie.⁵ Plecând de la această afirmație, Pantelis Kalaitzidis argumenta în cadrul unei întâlniri ecumenice⁶ nevoia ca, în contemporaneitate, tradiția patristică să fie consultată cu simț critic în vederea rezolvării unor probleme actuale printr-o teologie modernă.⁷

³ Gheorghe Petraru, *Ortodoxie și prozelitism*, Editura Mitropoliei Moldovei și Bucovinei, Iași, 2000, p. 89.

⁴ John Savage, *The Theology of the Christian Mission*, in „*Vox Evangelica*”, nr. 2, 1963, p.71-80.

⁵ Georges Florovsky, *Weseliche Einflüsse in der russischen Theologie*, in „Proces-verbaux du Premier Congres de Theologie Orthodoxe a Athenes, 29 nov.- 6 dec., 1936”, Ham S. Alvisatos (ed.), Athens Pyrses, 1939, p. 212-213, apud. Pantelis Kalaitzidis, *Between the «Return to the Fathers» and the need for a Modern Orthodox Theology: The Theological Agenda of the Volos Academy*, in „St. Vladimir s Theological Quarterly”, v. 54: 1, 2001, p. 5.

⁶ Paper presented at the WOCATI-EET/WCC International Congress Volos Academy for Theological Studies, Volos, Greece, June 5, 2008.

⁷ Pantelis Kalaitzidis, *Between the «Return to the Fathers» and the need for a Modern Orthodox Theology: The Theological Agenda of the Volos Academy*, in „St. Vladimir s Theological Quarterly”, v. 54: 1, 2001, p. 5-36.

Așadar, dacă pe de o parte lucrarea cuvântului lui Dumnezeu este esențială pentru misiunea creștină, iar pe de altă parte este nevoie să apelăm la tradiția patristică pentru a putea dezvolta o adevărată teologie a misiunii, cum am putea realiza mai bine aceste deziderate dacă nu apelând la opera părintelui care a cunoscut poate cel mai bine lucrarea cuvântului lui Dumnezeu și a propovăduit-o cu patos și eficiență. Iată așadar încă un motiv în plus pentru realizarea lucrării de față.

Obiectivul principal al lucrării vizează identificarea și aprofundarea lucrării cuvântului lui Dumnezeu, împărtășită oamenilor sub diferite forme.

Cercetând opera sfântului Ioan Gură de Aur am constatat că Dumnezeu lucrează prin cuvântul Său mai ales prin intermediul Sfintei Scripturi, apoi prin cuvântul predicat, astfel încât predicatorul devine „mesagerul lui Dumnezeu”, prin sfaturile oferite celor de lângă noi, potrivit învățăturilor revelate și nu în ultimul rând în cadrul rugăciunii, care pentru sfântul Ioan este o adevărată vorbire a oamenilor cu Dumnezeu.

Pentru a putea aprofunda aceste moduri ale lucrării cuvântului lui Dumnezeu, în viziunea sfântului Ioan Gură de Aur, am prezentat în primul capitol câteva informații despre activitatea sfântului ca slujitor al cuvântului lui Dumnezeu în contextul epocii sale, întrucât fără aceste repere ne-am îndepărta de posibilitățile și limitele adecvate de înțelegere și de interpretare a operei hrisostomice. Înainte de a ni se adresa fiecăruia dintre noi, cei care astăzi ne îndulcim prin scrierile sale, cuvântul sfântului Ioan Gură de Aur s-a adresat celor din epoca sa, devenind lucrător; și de aceea trebuie să ne familiarizăm, cel puțin la un nivel elementar, cu epoca marelui predicator creștin și cu cei care i-au fost dascăli, colaboratori sau apropiați.

În al doilea rând, cercetând opera sfântului Ioan, am considerat ca fiind necesar să facem unele precizări importante privitoare la lucrarea cuvântului lui Dumnezeu, care au slujit drept premise pentru expunerile ulterioare. De aceea, în capitolul al doilea am prezentat *premisele lucrării cuvântului lui Dumnezeu în cadrul dialogului Său cu oamenii*.

Astfel, am evidențiat că, încă de la creație, cuvântul reprezintă una din modalitățile concrete de relaționare între Dumnezeu și omul înzestrat cu calitatea de a fi cuvântător. Prin cuvânt, ca exprimare concretă a voinței Sale atotputernice, Dumnezeu aduce la existență întreaga lume, ca mediu al dialogului iubitor pe care îl va desfășura cu oamenii. Sfântul Ioan Gură de Aur evidențiază clar că Dumnezeu aduce la existență „toate numai cu cuvântul și cu

porunca”⁸ (I ògw ka^ prostĚgmati dhmiourgî n),⁹ dată fiind atotputernicia Celui Care rostește cuvântul. Deși adusă la existență numai prin cuvântul Său, lumea, ca rezultat al lucrării creatoare a lui Dumnezeu, nu are nici o umbră de imperfecțiune. Astfel, finalitatea lucrării cuvântului lui Dumnezeu se regăsește mai întâi în apariția concretă a lumii create, dar pe de altă parte, sfântul Ioan considera că ea devine o mărturie demnă de crezare despre eficiența și importanța lucrării cuvântului lui Dumnezeu, a cărui acțiune se va manifesta în mod continuu în creație, prin providența dumnezeiască, fapt evidențiat de el prin diferite exemplificări concrete, pe care le-am expus în cadrul lucrării. Pentru Sfântul Ioan Hrisostom nu este lipsit de importanță nici faptul că Dumnezeu „la fiecare creație, a lăudat ceea ce a creat”¹⁰. În această acțiune – observa el – se poate remarca o coborâre smerită a lui Dumnezeu înspre om, coroana creației Sale, motivată de marea Sa iubire, „pentru ca mai târziu omenirea, instruită de aceste cuvinte, să se urce cu mintea de la creaturi la Creator”¹¹, prin contemplarea a tot ceea ce o înconjoară.

Așadar, Dumnezeu adresează cuvântul său creației care se organizează și se desfășoară potrivit poruncii Creatorului, și care la rândul ei devine un mediu al dialogului; un dialog deschis de către Dumnezeu și direcționat înspre om, făptura Sa rațională și cuvântătoare, în care culminează întreaga creație. În această misiune sublimă și responsabilă, omul trebuie să folosească în mod rațional întreaga creație ca un mediu al dialogului cu Dumnezeu și cu semenii, iar, în medierea acestor relaționări, lucrarea cuvântului lui Dumnezeu ocupă un loc de o importanță covârșitoare.

Astfel, de-a lungul istoriei, cuvântul lui Dumnezeu „îmbracă” anumite forme pentru a fi perceput de oameni și pentru a fi înțeles în sensurile cunoscute prin limbajul omenesc. Cu toate că, adesea, realitățile exprimate prin limbaj depășesc puterea de cuprindere a acestuia, sfântul Ioan Gură de Aur argumentează totuși încercarea de exprimare a acestor realități pe măsura posibilităților inteligibile umane, prin accentuarea vocii lui Dumnezeu, conform căreia omul să poată progresa spre îndumnezeire. Din opera Sfântului Ioan putem observa așadar că Dumnezeu nu inițiază doar comuniunea iubitoare a oamenilor cu Sine, prin invitația pe care o face prin cuvântul Său, ci și menține acest dialog continuu și progresiv, oferind oamenilor posibilități de a-L cunoaște, prin cuvântul Său, adresat în mod direct

⁸ Ioan Gură de Aur, *Omiliile la Facere I, Omil. III, 2*, trad. D. Fecioru, în „Părinți și Scriitori Bisericești”, vol. 21, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1987, p. 48.

⁹ Jonnis Chrysostomi, *Genes. Homil., Homil. III, 2*, în P.G., tom. LIII, col. 34.

¹⁰ Ioan Gură de Aur, *Omiliile la Facere I..., Omil. V, 5*, p. 73.

¹¹ *Ibidem*.

omului în grădina Edenului și în alte episoade ale Vechiului Testament, prin glasul profeților și mai apoi, după Întrupare, prin însuși cuvântul Mântuitorului adresat nouă.

Păcatul strămoșesc a cauzat depărtarea omului, însingurarea și înstrăinarea lui față de Dumnezeu, alterarea chipului dumnezeiesc din făptura coroană a creației, dar și o limitare a vorbirii față către față a lui Dumnezeu cu oamenii, după cum observa sfântul Ioan Hrisostom, treptat această comunicare realizându-se doar cu anumite persoane special alese de Dumnezeu spre a transmite voia Sa oamenilor.¹² Răscumpărarea omenirii din robia păcatului și a morții a însemnat pentru făpturile raționale și cuvântătoare readucerea lor în comuniunea iubitoare cu Creatorul lor. Astfel, dacă păcatul a determinat o diminuare a convorbirii lui Dumnezeu cu oamenii, Stăpânul trimițându-le prin profeți și prin autorii Vechiului Testament „cărți ca unora plecați departe, înnoind ca printr-o epistolă prietenia cea veche către noi”¹³, ridicarea din nou a omului în comuniunea cu Dumnezeu, realizată prin Mântuitorul Iisus Hristos, înseamnă o redeschidere a dialogului lui Dumnezeu cu noi. El grăiește din nou oamenilor, față către față, comunicându-le conținuturi esențiale pentru mântuire. Prin El, omul își regăsește în modul cel mai deplin chemarea sa spre îndumnezeire, în modul cel mai apropiat, prin intermediul cuvântului¹⁴; dar nu a oricărui cuvânt, ci a cuvântului lui Dumnezeu adresat omului, fiindcă – remarca sfântul Ioan Gură de Aur – nu a trimis [Dumnezeu n.n.] pe altul, nici nu ne-a vestit conținutul de învățături necesare mântuirii prin altul, „ci El, prin Sine. Nu a trimis înger, nici arhanghel, pentru că spre a îndrepta atâtea rele nu era posibil nimănui, ci a fost nevoie de prezența Sa.”¹⁵ Propriu zis – conchide sfântul Ioan Hrisostom – „ia trupul meu, ca să-i fac în mine loc cuvântului Lui”.¹⁶ Cuvintele rostite de Mântuitorul devin posibilități de permanentizare ale comuniunii dialogice inițiate de

¹² Idem, *Cele dintâi omilii la Facere*, trad. Adrian Tănăsescu-Vlas, Editura Biserica Ortodoxă, București, 2004, p. 11.

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ Idem, *Comentar la Evanghelia de la Ioan, Omil. XXVII, 1*, trad. Gheorghe Băbuț, ediția a II-a, Editura Pelerinul Român, Oradea, 2005, p. 127.

¹⁵ Idem, *Comentariile sau Explicarea Epistolei către Efeseni, Omil. VI*, trad. Theodosie Athanasiu, Tipografia „Dacia”, Iași, p. 52.

¹⁶ Idem, *Cuvânt la Nașterea Mântuitorului nostru Iisus Hristos*, în *Predici la sărbători împărătești și cuvântări de laudă la sfinți*, trad. Dumitru Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2006, p. 26-27.

Dumnezeu cu omul. De aceea rămânerea în comuniunea iubitoare cu Dumnezeu solicită rămânerea în comuniunea cu învățătura Sa.¹⁷

Trăirea în comuniunea iubitoare cu Dumnezeu implică însă datoria de a mărturisi, prin propriile noastre cuvinte și fapte, prezența lui Dumnezeu și de a vesti tuturor cuvintele Sale, limba noastră devenind astfel ca limba lui Hristos și gura noastră ca gura Tatălui, după cum afirma sfântul Ioan Gură de Aur.¹⁸

De aceea, darul cuvântului, datul nostru ontologic prin care ne diferențiem de celelalte făpturi create de Dumnezeu, postulează existența unei judecăți universale, în cadrul căreia vor fi judecate chiar și cuvintele noastre, dacă au fost sau nu împliniri ale cuvântului lui Dumnezeu adresat nouă.

Când vorbim de cuvântul revelat, acesta depășește granițele temporalului și constituie un criteriu al judecății, căci fiecare va fi judecat prin prisma a ceea ce a cunoscut, iar „cu cât cineva aude și nu face cele ce i se spun, cu atât își atrage o mai mare pedeapsă”.¹⁹

În al treilea capitol, intitulat *Modurile lucrării cuvântului lui Dumnezeu*, am analizat detaliat cele patru moduri principale prin care lucrează cuvântul lui Dumnezeu.

Vorbind despre Sfânta Scriptură, am pornit de la două adevăruri fundamentale, exprimate în opera sfântului Ioan, și anume că Sfânta Scriptură este expresia originară scrisă a cuvântului lui Dumnezeu, datorită inspirației și că omul este încununat cu posibilitatea și cu datoria de a cunoaște Scriptura.

Arhipăstorul din Constantinopol considera că „ar fi trebuit să nu avem nevoie de ajutorul Sfintelor Scripturi, ci să avem o viață atât de curată încât harul Duhului Sfânt să fi ținut locul Scripturii în sufletele noastre. Și după cum Sfintele Scripturi sunt scrise cu cerneală, tot așa ar fi trebuit ca și inimile noastre să fi fost scrise cu Duhul Sfânt.”²⁰ Dar, întrucât omenirea s-a depărtat de harul acesta, prin căderea în păcatul strămoșesc, trebuie – ne îndemna el în continuare – să pornim pe o nouă cale: pe calea Sfintelor Scripturi. Pe această cale putem dobândi harul Duhului, dar pentru aceasta trebuie să fim preocupați în mod deosebit de citirea, de aprofundarea și de împlinirea concretă, în viața de zi cu zi, a Sfintei

¹⁷ Idem, *Comentar la Ioan...*, *Omil. LIV, 1*, p. 277.

¹⁸ Idem, *Omilii la Matei, Omil. LXXVIII, 3*, trad. D. Fecioru, în „Părinți și Scriitori Bisericești” (PSB), vol. 23, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1994, p. 892.

¹⁹ Idem, *Predicile despre statui II*, trad. Șt. Bezdechi, Editura Sfintei Episcopii a Râmnicului – Noului Severin, 1938, p. 40.

²⁰ Idem, *Omilii la Matei...*, *Omil. I, 1*, p. 15-16.

Scripturi; trebuie să folosim cum trebuie acest „al doilea leac”.²¹

Pentru Sfântul Ioan Gură de Aur, citirea Sfintei Scripturi este, realmente, „vorbire cu Dumnezeu”²², conținutul ei fiind mesajul original al lui Dumnezeu²³, adresat oamenilor prin inspirația Duhului Sfânt²⁴, iar cercetarea și mai apoi întruparea faptică a cuvântului scripturistic în viața comunitară însemnând răspunsul omului, care astfel acționează prin faptele sale potrivit voinței dumnezeiești.

Vorbind despre lucrarea cuvântului lui Dumnezeu prin intermediul Sfintei Scripturi și despre modul în care decurge această lucrare, vom observa că, din scrierile sfântului Ioan Gură de Aur, se pot desprinde permanent două adevăruri fundamentale care deschid perspectivele de aprofundare și înțelegere a acestei lucrări: Dumnezeu este Cel Care vorbește și astfel eficiența mesajului este de necontestat, iar în al doilea rând, mesajul transmis de către Dumnezeu se adresează fiecărui credincios în parte și astfel cuvântul lucrează în conformitate cu trebuințele credincioșilor, împlinind o varietate de lipsuri, răspunzând frământărilor omenești și oferind cea mai bună călăuzire, astfel încât omul să poată acționa potrivit voinței Creatorului.

Adresat făpturilor cuvântătoare, cuvântul lui Dumnezeu lucrează – după cum remarca sfântul Ioan – în două direcții principale: Domnul Hristos ne îndeamnă „să-I urmăm spusele Sale: și prin cele ce ne sunt de folos și prin cele ce ne vatămă. Ca un doctor înțelept, ne arată că ne îmbolnăvim dacă nu-i urmăm sfaturile și că ne facem sănătoși, dacă I le ascultăm.”²⁵

Pentru a evidenția lucrarea cuvântului lui Dumnezeu în sufletele celor care ascultă și primesc acest cuvânt, Sfântul Ioan Gură de Aur oferă exemple clare, prin care ne încredințăm de eficiența acestei lucrări în situații diverse, dovedind că nu există căutare intelectuală sau frământare duhovnicească, sau situație critică, sau neajuns, care să nu-și găsească răspunsul prin cercetarea cuvântului lui Dumnezeu, și aceasta nu pentru că Scriptura ar fi cea mai completă colecție de norme călăuzitoare pentru viață, ci pentru că Dumnezeu lucrează mereu prin cuvântul Său.

²¹ *Ibidem.*

²² Idem, *Cuvânt despre folosul citirii Scripturii (La începutul Faptelor Apostolilor III)*, în *Omilii la săracul Lazăr. Despre soartă și providență. Despre rugăciune, despre viețuirea după Dumnezeu*, trad. Dumitru Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2005, p. 333.

²³ Idem, *Omilii la Facere, I...*, *Omil. XV, I*, p. 167.

²⁴ *Ibidem, Omil. XII, I*, p. 139.

²⁵ Idem, *Omilii la Matei...*, *Omil. XXI, I*, p. 272.

Dacă citirea sau ascultarea cuvintelor Sfintei Scripturi reprezintă posibilitatea directă și principală prin care fiecare credincios poate beneficia de lucrarea cuvântului lui Dumnezeu, predica, omilia, sau în sens general, cuvântul propovăduit conturează o nouă posibilitate de împărtășire a acestei lucrări, mijlocită de această dată prin intermediul predicatorului, care transmite cuvântul lui Dumnezeu.

Înainte însă de a fi cel care transmite cuvântul lui Dumnezeu, preotul sau predicatorul este cel asupra căruia lucrează cuvântul lui Dumnezeu, provocând chemarea și alegerea lui. Apoi, slujitorul nou ales trebuie să se apeleze mereu la cuvântul Scripturii, deoarece el constituie, pe de o parte, mesajul care urmează să fie transmis, iar pe de altă parte, cuvântul sfânt lucrează în sufletul său, învățându-l și oferindu-i mijloacele și modalitățile necesare pentru transmiterea acestui mesaj. De aceea, predicatorul nu se poate detașa în acțiunea sa de cuvintele revelației.

Prin predică, ascultătorii ei sunt realmente părtași ai lucrării cuvântului lui Dumnezeu. Chiar dacă pentru ochii fizici vorbitorul este preotul sau cel care predică, prin „ochii credinței” se poate constata că adevăratul vorbitor este Dumnezeu. Cuvântul rostit nu este cuvântului omului rostit către alt om, ci este cuvântul lui Dumnezeu rostit omului, prin intermediul omului. Sfântul Ioan Gură de Aur a predicat mereu având conștiința că mesajul prezentat ascultătorilor săi nu este un mesaj propriu, ci realmente este cuvântul lui Dumnezeu adresat prin intermediul său, și a arătat, folosindu-se de diferite episoade biblice, că Dumnezeu este Cel Care vorbește prin slujitorii Săi.

Dumnezeu trimite cuvântul Său prin intermediul predicatorului, care abordează, prin discursul său teme diverse, urmând ca fiecare credincios care ascultă „să ia leacul potrivit”²⁶ nu doar pentru împlinirea nevoilor materiale, ci, mai ales pentru tămăduirea sufletului, în vederea mântuirii. Administrat astfel, cuvântul lui Dumnezeu atinge prin predică toate „colțurile sufletești” ale credincioșilor, tămăduind și împlinind, tăind și hrănind. Nimeni nu rămâne fără folos de pe urma cuvintelor dumnezeiești, condiția strict necesară pentru a beneficia de lucrarea lor rămânând accesibilă tuturor: primirea și împlinirea cuvintelor. Chiar și atunci când lucrarea cuvântului lui Dumnezeu nu are nici o eficiență atât de vizibilă, totuși ea deschide în sufletele ascultătorilor perspectivele unei interpretări verosimile asupra scopului și asupra finalității vieții omenești.

Dumnezeu lucrează, de asemenea, prin cuvintele pe care le adresăm celor de lângă noi, iar această lucrare poate fi împlinită de orice creștin.

²⁶ Idem, *Omilia la Facere I...*, *Omil. VI,3*, p. 80.

Sfântul Ioan Gură de Aur arăta, adesea, că mântuirea celor de lângă noi depinde chiar și de cuvintele pe care le adresăm lor. Cei care au beneficiat de lucrarea cuvântului lui Dumnezeu în sufletele lor trebuie să „prelungescă” această lucrare, prin propriile lor cuvinte, prin care pot prezenta cuvântul lui Dumnezeu într-o formă accesibilă și potrivit unor nevoi concrete. Astfel, cuvântul lui Dumnezeu este lucrător prin cei care devin „mesageri” ai lui Dumnezeu, îmbogățindu-i sufletește atât pe cei care comunică cuvântul, cât și pe cei care îi ascultă.

Însă, pentru a fi un adevărat mijloc prin care lucrează cuvântul lui Dumnezeu, sfatul duhovnicesc trebuie să fie fundamentat puternic pe conținutul Scripturii, așa încât cei care îl comunică să fie percepuți de ascultători ca „următori ai lui Dumnezeu”.²⁷ În felul acesta, cuvintele noastre devin lucrătoare pentru că sunt inspirate din cuvântul lui Dumnezeu. Trebuie să rostim – după cum ne îndemna sfântul Ioan – „niște cuvinte ca acelea, prin care să se vadă că sunt cuvinte ale lui Hristos”.²⁸ El preciza că rostim cuvinte care „se văd că sunt cuvinte ale lui Hristos”²⁹ nu doar atunci când aducem în prim plan cu exactitate vorbele rostite de Mântuitorul, cuprinse în Sfânta Scriptură, ci și atunci când binecuvântăm dacă suntem certați și ocărăți, când ne rugăm pentru dușmanii noștri care ne doresc răul, când vorbim cuvinte pline de blândețe și de bunătate; când vorbim spre îndreptarea semenilor.³⁰

Nu în ultimul rând, Dumnezeu lucrează în sufletele credincioșilor în cadrul rugăciunilor înălțate către El, care nu sunt acțiuni strict umane, ci răspunsurile oamenilor care au beneficiat în adâncul sufletelor lor de lucrarea cuvântului lui Dumnezeu. Rugăciunea este pentru sfântul Ioan Gură de Aur, fără îndoială, o convorbire cu Dumnezeu. Pentru a evidenția aceasta am expus acele pasaje din opera sa, care evidențiază ferm că Dumnezeu ne vorbește în cadrul rugăciunilor pe care le săvârșim.

Prin rugăciune, cuvântul lui Dumnezeu lucrează în fiecare suflet, fapt evidențiat de către sfântul Ioan Gură de Aur printr-un exemplu concret: „dacă cel necăjit capătă oarecare alinare când poate povesti altor oameni patimile lui și se jalește de nenorocirea lui și o descrie, fiindcă prin această grăire el depărtează oarecum patimile, apoi – întreba el retoric – oare nu cu atât mai vârtos vei afla mare mângâiere și alinare, când vei spune Domnului

²⁷ Idem, *Omilia la Matei...*, *Omil. LXXVIII*, 3, p. 892.

²⁸ *Ibidem*.

²⁹ *Ibidem*.

³⁰ *Ibidem*.

patimile sufletului tău?”³¹

Sfântul Ioan remarcă faptul că lucrarea cuvântului lui Dumnezeu în cadrul rugăciunii este legată de lucrarea cuvântului lui Dumnezeu prin intermediul Sfintei Scripturi. Dacă atunci când ne rugăm, adresăm lui Dumnezeu întrebările și doleanțele noastre, când citești – spunea el – „Îl ai pe Dumnezeu Care-ți răspunde”.³² Pe de altă parte dacă Sfânta Scriptură conține făgăduințele lui Dumnezeu făcute oamenilor, sfântul Ioan Gură de Aur considera că Dumnezeu le îndeplinește în urma rugăciunii noastre.³³

Bineînțeles lucrarea cuvântului lui Dumnezeu nu poate fi evidențiată decât prin roadele care se nasc din ea, și, ca atare în capitolul al patrulea al lucrării am expus sistematic roadele acestei lucrări, așa cum sunt conturate în opera sfântului Ioan Hrisostom.

Lucrarea cuvântului lui Dumnezeu produce convertirea de la necredință la credință, de la păcat la virtute, de la rău la bine. Lucrarea cuvântului naște credința adevărată (*In. 6, 68-69; Rm. 10, 13-15, 17; I Pt. 1, 23-25*) și este mereu actuală deoarece noi primim credința prin Sfintele Scripturi și prin minunile înfățișate de acestea, susține credința, deoarece transmite conținutul autentic al credinței, conținut care determină conținutul vieții, zidește Biserica – Trupul mistic al lui Hristos, îl face pe om să conștientizeze starea de păcătoșenie în care se află uneori, mustră păcatul și tămăduiește patimile sufletului, îndeamnă la săvârșirea virtuților, este asemenea unei săbii cu două tăișuri în dialogul cu cei depărtați de la adevărata credință și dezvoltă chemarea comunității credincioșilor de a fi mărturisitoare, de a se înfățișa înaintea tuturor ca mediu al prezenței lui Dumnezeu.

Cuvântul lui Dumnezeu, propovăduit sau comunicat sub diferite forme, este purtător de har și lucrează în sufletele celor care-l ascultă și îl primesc. Totuși pentru ca lucrarea cuvântului lui Dumnezeu să aibă o eficiență mărturisitoare este necesar ca acesta să fie propovăduit de Biserică, propovăduirea și comunicarea cuvântului să izvorască din iubirea de Dumnezeu și de oameni și, nu în ultimul rând, cuvântul să fie întrupat în viață. Toate aceste condiții au fost abordate în capitolul al cincilea, intitulat: *Condițiile eficienței mărturisitoare a cuvântului lui Dumnezeu*.

Lucrarea cuvântului lui Dumnezeu nu poate fi desprinsă de spațiul eclesial. Pentru

³¹ Idem, *Cuvânt la Duminica a cincea a sfântului și Marelui Post*, în *Omilii la Postul Mare*, versiune românească îmbunătățită pornind de la ediția tradusă și îngrijită de Episcopul Roman Melchisedec (1893), colecție îngrijită de Ignatie monahul, Editura Anastasia, 1997, p. 95-96.

³² Idem, *Comentariile sau Explicare Epistolei I către Tesaloniceni...*, p. 229.

³³ Idem, *Omilii la Facere II, Omil. LIV, 4*, trad. Dumitru Fecioru, în „Părinți și Scriitori Bisericești”, vol. 22, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București 1989, p. 209.

sfântul Ioan Gură de Aur, Biserica este, fără îndoială, locul în care locuiește Dumnezeu, dar și locul din care El ne vorbește fiecăruia, potrivit nevoilor noastre concrete. Pentru a ne încredința de lucrarea cuvântului lui Dumnezeu, prin Biserică, sfântul Ioan Gură de Aur ne exemplifică clar că această lucrare poate chiar să schimbe sufletele. Biserica primește oameni păcătoși, apropiați animalelor, prin lăcomia, viclenia sau prin răutatea lor, și-i schimbă, prin lucrarea cuvântului lui Dumnezeu, purtător de har, în oameni virtuoși.

De asemenea, Biserica este mediul adecvat lucrării cuvântului lui Dumnezeu întrucât ea este singura instituție divino-umană abilitată să păstreze, să interpreteze și să transmită mai departe nealterat acest cuvânt și întrucât perpetuează mereu imaginea Împărăției cerești și a bunătăților viitoare, pe care Dumnezeu le-a făgăduit celor ce-L iubesc.

Citind opera sfântului Ioan Gură de Aur ne încredințăm că lucrarea cuvântului lui Dumnezeu, dar și lucrarea omului care, prin cuvântul său transmite și face accesibil cuvântul lui Dumnezeu semenilor, trebuie să aibă ca fundament principal iubirea. Importanța acestei virtuți, a iubirii, în lucrarea cuvântului este una considerabilă, cuvintele nefiind altceva decât expresii firești ale iubirii.

Avându-și rădăcinile adânc înfipte în dragoste, cuvintele rostite față de cei de lângă noi, ca prelungiri ale cuvântului lui Dumnezeu adresat oamenilor, devin instrumente ale misiunii creștine, care mărturisesc dragostea lui Dumnezeu și care cheamă pe toți la această dragoste³⁴, care împlinesc lipsurile celor aflați în nevoie³⁵, și mai ales prin intermediul cărora oamenii sunt călăuziți către Împărăția lui Dumnezeu.³⁶

Prin propovăduirea cuvântului lui Dumnezeu nu se urmărește transmiterea unor cunoștințe fără nici o relevanță în practica creștină, ci se proclamă un nou mod de viață în Hristos. De aceea o condiție esențială pentru ca lucrarea cuvântului lui Dumnezeu să fie eficientă în sufletele credincioșilor este trăirea sau împlinirea prin faptă a cuvântului lui Dumnezeu în condițiile concrete ale vieții, fără de care cel care expune cuvântul lui Dumnezeu nu ar putea realiza o mărturie autentică

În partea a doua a lucrării, capitolul al șaselea, am prezentat *lucrarea cuvântului lui Dumnezeu în educație*, pornind de la comparația pe care sfântul Ioan o face între sufletul copilului și o cetate, în care cetățenii – în cazul nostru cuvintele – intră și ies prin cele cinci

³⁴ Idem, *Omilii la Facere I...*, Omil. XXIX, 5, p. 371.

³⁵ *Ibidem*, Omil. XIX, p. 392.

Pentru amănunte a se vedea și: Idem, *Omilii la Matei...*, Omil. XV, 10, p. 191; Idem, *Comentar la Evanghelia de la Ioan...*, Omil. LX, 5, p. 302; *Ibidem*, Omil. LX, 6, p. 304-305.

³⁶ Idem, *Despre soartă și Providență, I*, în *Omilii la săracul Lazăr...*, p. 170.

simțuri. Conștientizând că orice cuvânt lucrează în sufletul copilului așa cum hrana acționează în trup, putând face bine sau rău, sfântul Ioan oferă o importanță covârșitoare lucrării cuvântului lui Dumnezeu.

Cuvântul lui Dumnezeu împlinește o funcție normativă, întrucât prin acest cuvânt ne sunt oferite legile care cârmuiesc cetatea sufletului, dar și o funcție didactică, fiindcă în cuvântul lui Dumnezeu, cel care este educat poate găsi mereu o călăuză. Sfântul Ioan propune Sfânta Scriptură drept conținut educațional mereu actual și adecvat fiecărei vârste spirituale sau intelectuale în parte. Cuvântul lui Dumnezeu rămâne răspunsul veșnic mulțumitor pentru toate solicitările venite în împrejurările concrete ale vieții, și deși rămâne în chip unitar se adresează fiecărui participant al actului educațional, potrivit particularităților proprii, deoarece reprezintă mesajul lui Dumnezeu adresat fiecăruia dintre noi.³⁷

Dumnezeu trimite cuvântul Său, iar odată receptat, cuvântul lucrează, descoperind oamenilor adevărurile greu de pătruns de mintea umană, referitoare la existența lui Dumnezeu și relaționarea Sa cu întreaga creație, pe când un dascăl poate ascunde anumite taine ale cunoașterii, dorind ca el să fie singurul, sau unul dintre puținii cunoscători ai acestora.

De asemenea am vorbit în cadrul lucrării de față despre lucrarea cuvântului lui Dumnezeu în corectarea comportamentelor indezirabile săvârșite de cei mici, cuvântul lucrând în acest caz asemenea unui bici, dezrădăcinând păcatele, ori de câte ori le amintim copiilor anumite episoade biblice care combat păcatele pe care dorim să le înlăturăm, și despre lipsa cuvântului lui Dumnezeu în educație, care pentru sfântul Ioan constituie unul dintre cele mai grele păcate.

Întrucât, pentru sfântul Ioan Gură de Aur, părinții sunt educatorii prin excelență, am aprofundat și rolul acestora de a face accesibil și de a prezenta într-o formă actuală cuvântul lui Dumnezeu și am expus sfaturile practice și conținuturile educative pe care sfântul Ioan le oferă, astfel încât cei mici să beneficieze de lucrarea cuvântului lui Dumnezeu în sufletele lor.

În ultima parte a capitolului al șaselea am conturat scopul educației realizate prin intermediul cuvântului lui Dumnezeu, precizând că pe lângă finalitățile legate de viața aceasta pământească, această educație vizează idealul veșnic: Împărăția lui Dumnezeu.

Concluzionând cele afirmate până acum, observăm că din opera sfântului Ioan Gură de Aur se poate extrage, cu adevărat, o teologie a cuvântului lui Dumnezeu.

Cuvântul lui Dumnezeu este purtător de har, Duhul Sfânt lucrează prin acesta în

³⁷ Idem, *Omilii la Facere, I...*, *Omil. XV, I*, p. 167.

sufletele celor care-l ascultă și-l primesc și produce în ei convertirea, așa cum a lucrat în sufletele celor care au ascultat predica Apostolului Petru, în ziua Pogorârii Duhului Sfânt: „Iar ei auzind aceasta au fost pătrunși la inimă și au zis către Petru și ceilalți apostoli: *Bărbați frați, ce să facem?*” (F.A. 2, 37), sau când a predicat în pridvorul lui Solomon, când „mulți din cei ce auziseră cuvântul au crezut și numărul bărbaților credincioși s-a făcut ca la cinci mii” (F.A. 4, 4), sau în Cezareea, când Petru vorbea, iar „Duhul Sfânt a căzut peste toți cei care ascultau cuvântul” (F.A. 10, 44).

Deși se împlinesc aproape 2000 de ani de când a fost scrisă ultima carte a Noului Testament, deși majoritatea scrierilor scripturistice au fost formulate potrivit unor nevoi misionare clar definite și adresate unor persoane sau unor comunități concrete, totuși, după ce am aprofundat scrierile sfântului Ioan Gură de Aur, ne încredințăm de faptul că Scriptura este și astăzi, pentru fiecare dintre noi, o modalitate firească de întâlnire cu Dumnezeu. Dumnezeu îi transmite personal fiecărui creștin cuvântul Său, care lucrează, călăuzindu-l spre cunoașterea voii Sale, oferindu-i răspunsuri la întrebările care-i tulbură liniștea, tăind ceea ce este de prisos și împlinind ceea ce lipsește, hrănind și vindecând, mângâind și muștrând, și, nu în ultimul rând, chemând și povățuind pe fiecare să transmită mai departe cuvântul pe care l-a primit.

Această constatare este extrem de importantă în încercarea de a înțelege lucrarea cuvântului lui Dumnezeu în misiunea Bisericii, întrucât ne arată că misiunea creștină nu este o acțiune pur omenească, care urmărește doar proclamarea unor învățături normative și urmarea lor prin acțiunile pe care membrii Bisericii le întreprind, ci este un nou mod de viață, o comuniune dialogică inițiată de Dumnezeu, Care nu este doar Cel despre Care se vorbește, ci Cel Care Se comunică pe Sine oamenilor, pe care îi cheamă la dialog. Susținând ferm inspirația Sfintei Scripturi și exemplificând adesea că nu autorul inspirat este cel care vorbește, ci Însuși Dumnezeu, sfântul Ioan Gură de Aur ne asigură de faptul că deși cuvântul este transmis prin misionarii creștini, în Biserică Învățătorul rămâne mereu Mântuitorul Iisus Hristos.

De asemenea, expunerile sfântului Ioan Gură de Aur referitoare la predicarea cuvântului lui Dumnezeu sau la sfaturile duhovnicești pe care trebuie să le oferim, în conformitate cu poruncile lui Dumnezeu, sunt de un real folos în misiunea de astăzi a Bisericii, întrucât pe de o parte îl responsabilizează pe cel care predică, făcându-l să conștientizeze că este exponentul cuvântului lui Dumnezeu și nu al propriilor sale cuvinte și ca atare trebuie să-și organizeze discursul astfel încât să nu urmărească satisfacții sau interese proprii, ci călăuzirea credincioșilor prin lucrarea cuvântului lui Dumnezeu, iar pe de altă parte

le garantează credincioșilor că, împlinind sfaturile predicatorului, lucrează la propria mântuire.

Ideile sfântului Ioan sunt extrem de actuale și dacă ne gândim la educație. La fel ca în vremea sa, și astăzi sistemul educațional pierde uneori din vedere cea mai importantă sursă a educației și anume cuvântul lui Dumnezeu. Orice carte sau manual care urmărește într-un fel sau altul educarea copiilor sau a tinerilor se fundamentează pe o viziune pur omenească și de aceea utilitatea sa se oprește într-un anumit punct, iar conținutul este supus mereu schimbărilor. Acest neajuns poate fi împlinit dacă înțelegem educația așa cum a privit-o sfântul Ioan Gură de Aur ca o acțiune firească, derivată din responsabilitatea părintelui sau a educatorului, care nu exclude conținuturile educației profane, dar care este fundamentată pe lucrarea cuvântului lui Dumnezeu, singura sursă care poate oferi o călăuzire adecvată atât pentru viața aceasta, cât și pentru cea viitoare, în Împărăția lui Dumnezeu.

Realitatea din câmpul educațional și experiența cotidiană conferă o autenticitate fără echivoc comparației pe care sfântul Ioan Gură de Aur o face între sufletul copilului și o cetate, în care intră și ies prin cele cinci porți cetățeni buni și răi. Trăind în epoca informațiilor întâlnim tot mai des și conținuturi inadecvate, nocive chiar pentru educația copiilor, care rămân totuși accesibile oricui dorește să le acceseze. Astfel, asemănarea realizată de marele pedagog, sfântul Ioan Gură de Aur, îngrijorează mult dacă ne gândim la conținuturile negative care pot intra pe „porțile cetății sufletești a copiilor”, dar în același timp ne deschide orizonturi delicate în încercarea de a înțelege tensiunile interioare ale copiilor, comportamentele uneori indezirabile și mai ales ne oferă posibilități de a corecta sau de a împlini neajunsurile din educația lor.

Bibliografie selectivă:

Ediții ale Sfintei Scripturi:

1. *Biblia sau Sfânta Scriptură*. Tipărită sub îndrumarea și cu purtarea de grijă a Prea Fericitului Părinte Teoctist, Patriarhul Bisericii Ortodoxe Române, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2001.
2. *Biblia sau Sfânta Scriptură*. Versiune diortosită după Septuaginta, redactată și adnotată de Bartolomeu Valeriu Anania, Ediție jubiliară a Sfântului Sinod, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2001.
3. *The Greek New Testament*, ediție revizuită, Deutsche Biblgesellschaft, Stuttgart, 1994.

Izvoare patristice:

Scrieri ale sfântului Ioan în colecția J.P. Migne:

1. Joannis Chrysostomi, *De Sacerdotio libri VI*, P.G., XLVIII, col.623-692.
2. Idem, *Orationes VIII adversus Judaeos*, P.G. XLVIII, col. 843-942.
3. Idem, *Conciones VII de Lazaro* P.G. XLVIII, col. 963-1054.
4. Idem, *Homiliae in Matthaenum*, P.G., LVII, col. 13-427; P.G. LVIII, col. 471-794.
5. Idem, *Homiliae in Genesin*, P.G., LIII, col. 21-384; P.G. LIV, col. 385-580.

6. Idem, *Homiliae in Joannem*, P. G., LIX, col. 23-482.
7. Idem, *Homiliae in Epistolam ad Ephesios*, P.G., LXII, col. 9-176.
8. Idem, *Homiliae in Epistolam ad Philippenses*, P.G., LXII, col. 177-298.
9. Idem, *Homiliae in Epistolam primam ad Timotheum*, P.G., LXII, col. 501-600.
10. Idem, *Homiliae in Epistolam secundam ad Timotheum*, P.G., LXII, col. 600-662.
11. Idem, *Homiliae in Epistolam ad Hebraeos*, P.G., LXIII, col. 13-236.

Scriseri ale sfântului Ioan Gură de Aur, traduse în limba română:

1. Ioan Gură de Aur, *Cateheze baptismale*, trad. Marcel Hancheș, Editura Oastea Domnului, Sibiu, 2003.
2. Idem, *Cateheze maritale. Omilii la căsătorie*, trad. Marcel Hancheș, Editura Oastea Domnului, Sibiu, 2004.
3. Idem, *Cele dintâi omilii la Facere*, trad. Adrian Tănăsescu-Vlas, Editura Biserica Ortodoxă, București, 2004.
4. Idem, *Comentariile sau tâlcuirea Epistolei întâi către Corintheni*, traducere din limba elină, după ediția Oxonia, 1847, de Arhim. Theodosie Athanasiu, ediție revizuită de Constantin Făgețean, Editura Sophia, București, 2005.
5. Idem, *Comentariile sau tâlcuirea Epistolei a doua către Corintheni*, traducere din limba elină, după ediția Oxonia, 1847, de Arhim. Theodosie Athanasiu, București, 1908, ediție revizuită de Constantin Făgețean, Editura Sofia, București, 2007.

6. Idem, *Comentariile sau explicarea Epistolei către Coloseni, I și II Tesaloniceni a Sfântului Apostol Pavel*, traducere din limba elină, după ediția Oxonia, 1855, de Arhim. Theodosie Athanasiu, București, 1905.
7. Idem, *Comentariile sau Explicarea Epistolei către Efeseni*, traducere din limba elină, ediția Oxonia, 1852, de Arhim. Theodosie Athanasiu, Tipografia „Dacia”, Iași, 1902.
8. Idem, *Comentariile sau explicarea Epistolei către Evrei*, traducere din limba elenă, ediția Oxonia, 1862, de Theodosie Athanasiu, Episcopul Romanului, Tipografia Cărților bisericești, București, 1923.
9. Idem, *Comentariile sau explicarea Epistolei către Filipeni a Sfântului Apostol Pavel*, Editura Icos, 1998.
10. Idem, *Comentariile sau explicarea Epistolei către Galateni*, traducere din limba elină, ediția Oxonia, 1852, de Arhim. Theodosie Athanasiu, Tipografia „Dacia”, Iași, 1901.
11. Idem, *Tâlcuiri la Epistola întâi către Timotei a Sfântului Apostol Pavel*, Editura Nemira, București, 2005.
12. Idem, *Comentariile sau explicarea Epistolei a doua către Timotei, Comentariile sau explicarea Epistolei către Tit, Comentariile sau explicarea Epistolei către Filimon*, Editura Nemira, 2005.
13. Idem, *Comentar la Evanghelia de la Ioan*, trad. Gheorghe Băbuț, ediția a II-a, Editura Pelerinul Român, Oradea, 2005.
14. Idem, *Cuvântări despre viața de familie*, trad. Marcel Hancheș, Editura Învierea, 2005.
15. Idem, *Cuvântări împotriva anomeilor. Către iudei*, trad. Dumitru Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2007.
16. Idem, *Cuvântări la praznice împărătești*, trad. Dumitru Fecioru, Tipografia Cărților Bisericești, București, 1942.

17. Idem, *Cuvinte alese*, Editura Reîntregirea, Alba-Iulia, 2003.
18. Idem, *Dascălul pocăinței*, trad. P.S. Irineu Slătineanu, Editura Sfintei Episcopii a Râmnicului Vâlcea, Rm. Vâlcea, 1996.
19. Idem, *Despre feciorie. Apologia vieții monahale. Despre creșterea copiilor*, trad. Dumitru Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2001.
20. Idem, *Despre mărginita putere a diavolului. Despre căință. Despre necazuri și biruirea tristeții*, trad. D. Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2005.
21. Idem, *Despre necunoașterea lui Dumnezeu*, trad. Walther Alexander Prager, Editura Herald, București, 2004.
22. Idem, *Despre preoție*, trad. Dumitru Fecioru, Editura Sophia, București, 2004.
23. Idem, *Despre Rai și Scriptură*, trad. Victor Manolache, Editura Bizantina, 2006.
24. Idem, *Despre schimbarea numelor. Despre răbdare. Despre milostenie. Despre tăria credinței. Despre propovăduirea Evangheliei*, trad. D. Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2006.
25. Idem, *Diavolul și magia*, trad. Zenaida Anamaria Luca, colecția Rugul Aprins, Editura Panaghia, 2002.
26. Idem, *Omilii la Ana, Omilii la David și Saul. Omilii la serafimi*, trad. Dumitru Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2007.
27. Idem, *Omilia a IX-a către antiohieni*, trad. C. Coman, Ed. Bizantină, 2003.
28. Idem, *Omiliile Despre pocăință*, trad. Dumitru Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1998.

29. Idem, *Omilii la Epistola către Romani*, trad. de Arhiepiscopul Theodosie Athanasiu, ed. revizuită și îngrijită de Cezar Păvălașcu și Cristian Untea, Editura Christiana, București, 2005.
30. Idem, *Omilii la Facere I*, trad. Dumitru Fecioru, în P.S.B., vol. 21, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1987.
31. Idem, *Omilii la Facere II*, trad. Dumitru Fecioru, în P.S.B., vol. 22, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București 1989.
32. Idem, *Omilii la Matei*, trad. Dumitru Fecioru, în P.S.B., vol. 23, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1994.
33. Idem, *Omilii la Postul Mare*, versiune românească îmbunătățită pornind de la ediția tradusă și îngrijită de Episcopul Roman Melchisedec (1893), colecție îngrijită de Ignatie monahul, Editura Anastasia, 1997.
34. Idem, *Omilii la Psalmi*, trad. Laura Enache, Editura Doxologia, Iași, 2011.
35. Idem, *Omilii la săracul Lazăr. Despre soartă și providență. Despre rugăciune, despre viețuirea după Dumnezeu*, trad. Dumitru Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2005.
36. Idem, *Omilii și cuvântări despre educația copiilor*, trad. Marcel Hancheș, Editura Marineasa, Timișoara, 2005.
37. Idem, *Părinți, copii și creșterea lor*, trad. Zenaida Anamaria Luca, colecția Rugul Aprins, Editura Panaghia, 2002.
38. Idem, *Predici la duminici și sărbători*, trad. Episcopul de Roman Melchisedec, ed. a II-a, Editura Bunavestire, Bacău, 1997.
39. Idem, *Predici la sărbători împărătești și cuvântări de laudă la sfinți*, trad. Dumitru Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2006.

40. Idem, *Primele patru omilii despre statui ale Sfântului Ioan Chrisostom*, trad. Stoenescu Apostol, Noua Tipografie „Profesională” Dimitrie C. Ionescu, București, 1908.
41. Idem, *Predicile despre statui II*, trad. Șt. Bezdechi, Editura Sfintei Episcopii a Râmnicului – Noului Severin, 1938.
42. Idem, *Puțul*, trad. Arhiepiscopul și Mitropolitul Grigorie Dascălușul, Editura Anastasia, București, 2001.
43. Idem, *Scrisorile. Către persoane diferite. Către diaconița Olimpiada. Către alte persoane*, trad. D. Fecioru, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2008.
44. Idem, *Scrisorile din exil. Despre deprimare, suferință și providență. Către Olimpiada*, trad. Ioan I. Ică jr., Editura Deisis, Sibiu, 2003.
45. Idem, *Despre iubire*, trad. după PG 60, 773-776, de Octavian Gordon, în „Studii Teologice”, an 2007, seria a III-a, nr. 2, p. 105-121.

Dicționare, Enciclopedii și Manuale:

1. *Baker's Dictionary of the Practical Theology*, Edited by Ralph. G. Turnbull, Baker Book House, Grand Rapids, Michigan, 1980.
2. Bria Ioan, *Dicționar creștin-ortodox*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 1981.
3. *Concise Dictionary of the Christian World Mission*, Edited by Stephen Neill, Gerald H. Anderson, John Goodwin, Abingdon Press Nashville, New York, 1971.
4. *Doing Theology in a divided world*, Edited by Virginia Fabella and Sergio Torres, Orbis Books, Maryknoll, New-York, 1985.

5. Douglas J.D., and colab., *Dicționar biblic*, traducere de Liviu Pup, John Tipei, Editura Cartea Creștină Oradea, Oradea, 1995.
6. *Ecumenical Affirmation: Mission and Evangelisation*, în I.R.M., 71.284, october, 1982.
7. *Martyria-Mission. The Witness of the Orthodox Church Today*, Edited by Ion Bria, W.C.C., Geneva, 1980.
8. Petcu Liviu, *Lumina Sfintelor Scripturi – antologie tematică din opera Sfântului Ioan Gură de Aur*, vol. I (A – I), Editura Anestis, 2008.
9. Petcu Liviu, *Lumina Sfintelor Scripturi – antologie tematică din opera Sfântului Ioan Gură de Aur*, vol. II (Î – Z), Editura Anestis, 2008.
10. Richardson Alan and John Bowden, *A New Dictionary of Christian Theology*, Westminster Press, Philadelphia, 1983.
11. *The Encyclopedia of Modern Christian Missions. The Agencies*, Editors Burton L. Goddard Camden, New-Jersey, London, Toronto, 1993.
12. *The Orthodox Church in the Ecumenical Movement. Documents and Statements 1902-1975*, W.C.C. Geneva, 1962.
13. *World Christian Encyclopedia. A Comparativ Study of Churches*, Edited by David B. Barret, Oxford University Press, Oxford, New-York, 1982.

Lucrări publicate în volum:

1. Baur Chrysostomus, *John Chrysostom and His Times*, translated by M. Gonzaga, London: Sands, 1959.
2. Bel Valer, *Dogmă și Propovăduire*, Editura Dacia, Cluj-Napoca, 1994.
3. Idem, *Misiunea Bisericii în lumea contemporană*, vol. I – *Premise Teologice*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2004.

4. Idem, *Misiunea Bisericii în lumea contemporană*, vol. II – *Exigențe misionare*, Editura Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2002.
5. Bria Ion, *Credința pe care o mărturisim*, București, 1987.
6. Idem, *Go Forth in Peace. Orthodox Perspective on Mission*, compiled and edited by Ion Bria, W.C.C. Geneva, 1986.
7. Idem, *Liturghia după Liturghie. O tipologie a mărturiei creștine azi*, Editura Athena, București, 1996.
8. Bulacu Mihail, *Educația creștină pentru copii și tineri, după Sfântul Ioan Hrisostom*, Tipografia Cărților Bisericești, București, 1946.
9. Idem, *Pedagogia creștin-ortodoxă*, ediție facsimilată după tipăritura din anul 1935, Editura „Școala Brâncovenească”, Constanța, 2009.
10. Călugărul Dumitru, *Sfântul Ioan Gură de Aur*, Editura Arhiepiscopiei, Sibiu, 1936.
11. Chirilă Ioan, coordonator, *Misiunea Bisericii în Sfânta Scriptură și în istorie*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2006.
12. Coman Ioan G., *Personalitatea și actualitatea Sfântului Ioan Gură de Aur*, Editura Renașterea, Cluj-Napoca, 2007.
13. Cucuș Constantin, *Educația, dimensiuni culturale și interculturale*, Editura Polirom, Iași, 2006.
14. Idem, *Educația religioasă. Conținut și forme de realizare*, Editura Didactică și Pedagogică, București, 1996.
15. Idem, *Istoria pedagogiei*, Editura Polirom, Iași, 2002.
16. Idem, *Pedagogie*, Editura Polirom, Iași, 1999.
17. Idem, *Educația religioasă. Repere teoretice și metodice*, Editura Polirom, Iași, 1999.
18. David C. Ford, *Bărbatul și femeia în viziunea Sfântului Ioan Gură de Aur*, traducere de Luminița Irina Niculescu, Editura Sofia, București, 2004.

19. Fecioru Dumitru, *Ideile pedagogice ale sfântului Ioan Hrisostom*, Tipografia Cărților Bisericești, București, 1937.
20. Gheorghiu Virgil, *Gură de Aur – atletul lui Hristos*, trad. Maria Cornelia Ică jr., Editura Deisis, Sibiu, 2004.
21. Gordon Vasile, *Biserica si Scoala. Analize omiletice, catehetice si pastorale*, Editura Christiana, București, 2003.
22. Iorda Constantinia, *Educația preșcolară după principiile Sfântului Ioan Gură de Aur*, trad. Ion Diaconescu, Editura Sofia, București, 2009.
23. Iordăchescu Cicerone, *Istoria vechii literaturi creștine*, vol. II, Editura Moldova, Iași, 1996.
24. Moiescu Iustin, *Sfânta Scriptură și interpretarea ei în opera Sfântului Ioan Hrisostom*, Editura Anastasia, București, 2003.
25. Muler Karl, *Mission Theology. An Introduction*, Steyler Verlag, Nettetal, 1987.
26. Neill Stephen, *Christian Faith and other Faiths. The Christian Dialogue with other Religions*, Oxford University Press, 1961.
27. Ocoleanu Picu, *Liturghia poruncilor divine*, Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 2004.
28. Pannenberg Wolfhart, *Anthropology in Theological Perspective*, translated by Matthew O'Connell, Westminster Press, Philadelphia, 1985.
29. Păcurariu Mircea, Ioan Ică jr., *Persoană și comuniune, Prinoc de cinstitie Preotului Profesor Academician Dumitru Stăniloae. 1903-1993*, Editura și Tiparnița Arhiepiscopiei Ortodoxe Sibiu, Sibiu, 1993.
30. Petraru Gheorghe, *Ortodoxie și prozelitism*, Editura Trinitas, Iași, 2000.
31. Plămădeală, Î.P.S. Antonie, *Biserica slujitoare*, Sibiu, 1986.
32. Stăniloae Dumitru, *Chipul nemuritor a lui Dumnezeu*, Editura Mitropoliei Olteniei, Craiova, 1987.
33. Idem, *Iisus Hristos sau restaurarea omului*, ediția a II-a, Editura Omniscop, Craiova, 1993.

34. Idem, *Iubirea creștină*, Editura Porto-Fraco, Galați, 1993.
35. Idem, *Sfânta Treime sau la început a fost iubirea*, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2005.
36. Idem, *Teologia Dogmatică Ortodoxă*, vol. I, ediția a-III-a, Editura Institutului Biblic și de Misiune al Bisericii Ortodoxe Române, București, 2003.
37. Timiș Vasile, *Misiunea Bisericii și educația*, Presa Universitară Clujeană, Cluj-Napoca, 2004.

Studii și articole:

1. Apostolu George, *Iubirea și milostenia după Sf. Ioan Hrisostom*, în „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, anul 1989, nr. 1, p. 50-68.
2. Baba Teodor, *Opera exegetică a Sf. Ioan Gură de Aur*, în „Mitropolia Banatului”, anul 1988, nr. 4, p. 25-36.
3. Balca Nicolae, *Câteva trăsături ale Sf. Ioan Hrisostom ca predicator*, în „Studii Teologice”, anul 1968, nr. 7-8, p. 498-511.
4. Belu Dumitru I., *Cu privire la predică în concepția Sf. Ioan Gură de Aur*, în „Mitropolia Ardealului”, anul 1958, nr. 3-4, p. 268-287.
5. Idem, *Predicatorul în concepția Sf. Ioan Gură de Aur*, în „Biserica Ortodoxă Română”, anul 1959, nr. 3-4, p. 357-384.
6. Bodogae Teodor, *Actualitatea mesajului Sfinților Trei Ierarhi*, în „Mitropolia Banatului”, anul 1975, nr. 1-3, p. 38-41.
7. Idem, *Umanismul creștin în viziunea Sf. Trei Ierarhi*, în „Mitropolia Ardealului”, anul 1981, nr. 1-3, p. 66-73.
8. Bolocan Carmen – Maria, *Perspectiva educațională a operei didactice a Sfântului Ioan Gură de Aur – tradiție și actualitate*, în *Sfântul Ioan Gură de Aur mare dascăl al lumii și ierarh*, Editura Trinitas, Iași, 2007, p. 141-159.

9. Braniște Marin, *Concepția Sf. Ioan Gură de Aur despre familie*, în „Studii Teologice”, anul 1957, nr. 1-2, p. 125-151.
10. Idem, *Concepția Sf. Ioan Gură de Aur despre prietenie și dragoste*, în „Studii Teologice”, anul 1957, nr. 9-10, p. 649-672.
11. Brătan Ilie, *Sf. Ioan Gură de Aur, o înaltă autoritate morală*, în „Mitropolia Olteniei”, anul 1973, nr. 11-12, p. 981-983.
12. Bria Ion, *Teologie și Biserică la Sf. Trei Ierarhi*, în Studii Teologice, anul 1971, nr. 1-2, p. 74-84.
13. Bria Vasile, *Imnul dragostei (I Corinteni XIII, 1-3) în Omiliile Sf. Ioan Gură de Aur*, în „Studii Teologice”, anul 1961, nr. 7-8, p. 427-436.
14. Bucevschi Orest, *Sf. Ioan Gură de Aur: Omiliile „Despre pocăință”*, în „Studii Teologice”, anul 1957, nr. 9-10, p. 625-631.
15. Butler D. James, *Life of John Chrysostom*, in „Bibliotheca Sacra 1”, Number 4, 1844.
16. Bulacu Mihail, *Sf. Ioan Hrisostom ca predicator*, în „Biserica ortodoxă Română”, anul 1928, nr. 3, p. 792-801.
17. Idem, *Însemnătatea predicii după Sf. Ioan Hrisostom*, în „Biserica Ortodoxă Română”, anul 1928, nr. 3, p. 886-892.
18. Idem, *Formarea predicatorului după Sf. Ioan Hrisostom*, în „Biserica Ortodoxă Română”, anul 1929, nr. 3-4, p. 128-310.
19. Idem, *Omilia Hrisostomică în Ortodoxia românească*, în „Glasul Bisericii”, anul 1975, nr. 5-6, p. 523-540.
20. Idem, *Sfântul Ioan Hrisostom despre erezie, eretici și combaterea lor*, în „Glasul Bisericii”, anul 1976, nr. 1-2, p.98-115.
21. Busuioc Gheorghe, *Sf. Ioan Gură de aur, apostol al dragostei*, în „Mitropolia Banatului”, anul 1969, nr. 1-3, p. 22-38.

22. Călugăru Dumitru, *Actualitatea ideilor pedagogice în unele din lucrările Sfinților Trei Ierarhi*, în „Mitropolia Ardealului”, anul 1974, nr. 1-3, p. 57-64.
23. Caplat Simion, *Problema formei în predica Sf. Ioan Gură de Aur*, în „Biserica Ortodoxă Română”, anul 1965, nr. 7-8, p. 703-714.
24. Idem, *Profilul predicatorului creștin după Sf. Ioan Gură de Aur*, în „Studii Teologice”, anul 1966, nr. 7-8, p. 489-506.
25. Chirilă Ioan, *Elemente de antropologie biblică: persoană / subiect, sine și suflet*, în „Studia Universitatis Babeș-Bolyai - Orthodox Theology”, anul 2009, nr. 1, p. 49-64.
26. Chițescu Nicolae, *Aspecte ale eclesiologiei la Sf. Trei Ierarhi*, în „Studii Teologice”, anul 1962, nr. 7-8, p. 395-413.
27. Ciobotea Ilie, *Învățătura Sf. Ioan Gură de Aur despre rugăciunile pentru cei adormiți în Domnul*, în „Mitropolia Banatului”, anul 1976, nr. 1-2, p. 643-654.
28. Colotelo Dumitru, *Sfinții Trei Ierarhi - modele permanente pentru păstoria de suflete*, în „Glasul Bisericii”, anul 1981, nr. 1-2, p. 31-36.
29. Coman Ioan G., *Actualitatea Sfântului Ioan Gură de Aur*, în „Studii Teologice”, anul 1955, nr.7-8, p. 403-422.
30. Idem, *Aspecte ale artei literare în operele Sfinților Trei Ierarhi*, în „Studii Teologice”, anul 1969, nr. 3-4, p. 164-178.
31. Idem, *Hirotonia întru preot a Sf. Ioan Gură de Aur*, în „Glasul Bisericii”, anul 1957, nr. 12, p. 867-882.
32. Idem, *Idei misionare și sociale înnoitoare la Sfinții Trei Ierarhi*, în „Studii Teologice”, anul 1951, nr. 1-2, p. 100-107.
33. Idem, *Personalitatea Sf. Ioan Gură de Aur*, în „Studii Teologice”, anul 1957, nr. 9-10, p. 595-617.

34. Idem, *Viața Sf. Ioan Gură de Aur*, în „Glasul Bisericii”, anul 1959, nr. 1-2, p. 20-42.
35. Idem, *Aspecte ale artei literare în operele Sfinților Trei Ierarhi*, în „Studii Teologice”, anul 1969, nr. 3-4, p. 164-178.
36. Coman Vasile, *Învățămintele ale Sfinților Trei Ierarhi pentru problemele actuale ale Bisericii*, în „Biserica Ortodoxă Română”, anul 1972, nr. 1-2, p. 121-126.
37. Constantelos, D.J., *John Chrysostom's Greek classical education and its importance to us today*, in „Greek Orthodox Theological Review”, vol. 36, Number 2, 1991, p. 109-129.
38. Cornițescu Constantin, *Chipul mamei Sfântului Ioan Gură de Aur*, în „Studii Teologice”, an 1977, p. 615-620.
39. Idem, *Idei dogmatice în cuvântările Sf. Ioan Hrisostom la Praznicele Împărătești*, în „Studii Teologice”, anul 1965, nr. 7-8, p. 441-449.
40. Idem, *Credinciosul în preocupările Sf. Ioan Gură de Aur*, în „Ortodoxia”, anul 1974, nr. 4, p. 681-686.
41. Idem, *Sfinții Trei Ierarhi, interpreți ai Sfintei Scripturi*, în „Studii Teologice”, anul 1976, nr. 1-2, p. 82-93.
42. Cosma Sorin, *Idei moral-sociale în operele Sfinților Trei Ierarhi*, în „Mitropolia Banatului”, anul 1974, nr. 1-3, p. 50-55.
43. Counelis J., *The Orthodox Christian Education*, in „The Greek Orthodox Theological Review, Numbers 1-2, 1992, p. 43-52.
44. Crăciun Casian, *Sfinții Trei Ierarhi și învățământul teologic*, în „Mitropolia Ardealului”, anul 1987, nr. 1, p. 57-65.
45. Cristache Ion, *Activitatea omiletică a Sf. Ioan Hrisostom la Antiohia*, în „Glasul Bisericii”, anul 1968, nr. 5-6, p. 701-710.
46. David Petre, *Responsabilitatea misionară după Sfinții Trei Ierarhi*, în „Studii Teologice”, anul 1984, nr. 5-6, p. 303-312.

47. Diaconu A., *Catehezele baptismale ale Sf. Ioan Gură de Aur*, în „Biserica Ortodoxă Română”, anul 1990, nr. 5-6, p. 71-78.
48. Fecioru Dumitru, *Ideile pedagogice ale Sf. Ioan Hrisostom*, în „Biserica Ortodoxă Română”, anul 1937, nr. 7-8, p. 449-486.
49. Galeriu Constantin, *Teologie, Preoție și slujire la Sfinții Trei Ierarhi*, în „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, anul 1985, nr. 1-3, p. 123-134.
50. Gălușcă E., *Trăsăturile esențiale ale preotului ortodox după Sf. Ioan Gură de Aur*, în „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, anul 1982, nr. 10-12, p. 744-761.
51. Gheorghescu Chesarie, *Sfinții Trei ierarhi, modele de dascăli și păstori în Biserica creștină*, în „Glasul Bisericii”, anul 1974, nr. 1-2, p. 38-49.
52. Halton, T., *John Chrysostom on Education*, in „Catholic Educational Review”, vol. 61, 1963, p. 163-175.
53. Hristov Vasile, *Noțiunea de Biserică după Sf. Ioan Gură de Aur*, în „Studii Teologice”, anul 1960, nr. 1-2, p. 76-92.
54. Ioniță Viorel, *Rolul Bisericii în societate după Sfinții Trei Ierarhi*, în „Studii Teologice”, anul 1983, nr. 1-2, p. 8-17.
55. Jivi Aurel, *Sf. Ioan Hrisostom, Arhipăstor la Constantinopol*, în „Mitropolia Banatului”, anul 1969, nr. 4-6, p. 226-235.
56. Laing Mark, *Recovering Missional Ecclesiology in Theological Education*, in „International Review of Mission”, vol. 98, 2009, Number 1, p. 11-24.
57. Marcu Grigorie, „*Mens divini*”, o comparație între Sf. Apostol Pavel și Sf. Ioan Gură de Aur, în „Studii teologice”, anul 1957, nr. 9-10, p. 617-624.
58. Mastroghianopoulos Ilias, *Sf. Ioan Gură de Aur – o prestigioasă autoritate morală*, în „Mitropolia Olteniei”, anul 1980, nr. 3-6, p. 427-429.
59. Micle Veniamin, *Sfântul Ioan Gură de Aur predicator social*, în „Mitropolia Ardealului”, anul 1968, nr. 7-8, p. 526-543.

60. Idem, *Sf. Ioan Gură de Aur predicator al unității creștine*, în „Studii Teologice”, anul 1969, nr. 3-4, p. 220-231.
61. Idem, *Pentru o propovăduire actuală după Sf. Ioan Gură de Aur*, în „Mitropolia Olteniei”, anul 1978, nr. 1-3, p. 87-92.
62. Idem, *Citirea și interpretarea Sf. Scripturi după omiliile Sf. Ioan Gură de Aur*, în „Ortodoxia”, anul 1980, nr. 2, p. 275-298.
63. Mihoc Constantin, *Sf. Ioan Gură de Aur în spiritualitatea Bisericii Ortodoxe Române până la începutul secolului al XIX-lea*, în „Biserica Ortodoxă Română”, anul 1989, nr.11-12, p. 112-131.
64. Miron Vasile, *Chipul preotului ortodox reflectat în opera teologică și pastorală a Sfinților Trei Ierarhi*, în „Studii Teologice”, anul 1997, nr. 3-4, p. 55-68.
65. Moldovan Ilie, *Aspectul hristologic și pnevmatologic al Bisericii după Sf. Ioan Gură de Aur*, în „Studii Teologice”, anul 1968, nr. 9-10, p. 706-721.
66. Morozanu Serafim, *Taina pocăinței la Sf. Ioan Gură de Aur*, în „Mitropolia Olteniei”, nr. 11-12, p. 490-507.
67. Negoită Ilie, *Sf. Ioan Gură de Aur despre unitatea Bisericii în Comentariul la Epistola către Efeseni a Sf. Apostol Pavel*, în „Ortodoxia”, anul 1962, nr.1-2, p. 198-205.
68. Nișcoveanu Mircea, *Aspecte din viața creștină în Comentariul Sfântului Ioan Gură de Aur la Epistolele pastorale*, în „Glasul Bisericii”, anul 1964, nr. 7-8, p. 671-684.
69. Idem, *Doctrina Sf. Ioan Gură de Aur în Comentariul său la „Predica de pe munte”*, în „Studii Teologice”, anul 1965, nr. 9-10, p. 541-555.
70. Ortega Ofelia, *Contextuality and Community: Challenges for Theological Education and Ecumenical Formation*, in „International Review of Mission”, vol. 98, 2009, Number 1, p. 25-36.

71. Pavel Constantin, *Atitudinea Sfinților Trei Ierarhi față de problemele morale ale vremii lor*, în „Studii Teologice”, anul 1977, nr. 3-4, p. 222-232.
72. Păscuțiu S., *Concepția creștină despre pace reflectată în Liturgia Sf. Ioan Gură de Aur*, în „Mitropolia Banatului”, anul 1959, nr. 7-12, p. 168-172.
73. Petcu Liviu, *Sfântul Ioan Hrisostom ca predicator*, în *Sfântul Ioan Gură de Aur mare dascăl al lumii și ierarh*, Editura Trinitas, Iași, 2007, p. 393-407.
74. Petraru Gheorghe, *Ioan Hrisostom, apologet al credinței și mărturisitor al lui Hristos. Perspective actuale în Sfântul Ioan Gură de Aur mare dascăl al lumii și ierarh*, Editura Trinitas, Iași, 2007, p. 101-118.
75. Pimen Suceveanul, Arhiepiscop al Sucevei și Rădăuților, *Păstori și propovăduitori ai dreptei credințe, Sfinții Trei Ierarhi*, în „Mitropolia Moldovei și Sucevei”, anul 1987, nr. 1, p. 12-25.
76. Teodor M. Popescu, *Epoca Sfântului Ioan Gură de Aur*, în „Ortodoxia”, anul 1957, nr. 4, p. 531-555.
77. Radu Dumitru, *Spiritualitate și slujire la Sfinții Trei Ierarhi*, în „Studii Teologice”, anul 1974, nr. 3-4, p. 183-189.
78. Raiser Konrad, *The Future of Theological Education in Central and Eastern Europe: Challenges for Ecumenical Learning in 21st Century*, în „International Review of Mission”, vol. 98, 2009, Number 1, p. 49-63.
79. Rămureanu Ioan, *Valoarea creștinismului după Sf. Ioan Gură de Aur*, în „Ortodoxia”, anul 1986, nr. 3, p. 18-46.
80. Rus Constantin, *Chipul preotului după Sfinții Trei Ierarhi*, în „Mitropolia Banatului”, anul 1987, nr. 2, p. 32-39.
81. Sârbu Corneliu, *Sfinții Vasilie, Grigorie și Ioan, îndrumători ai teologiei actuale*, în „Mitropolia Ardealului”, anul 1973, nr. 1-2, p. 39-44.
82. Șebu Sebastian, *Sfinții Trei Ierarhi – modele alese de înțelegere și trăire actuală a creștinismului*, în „Mitropolia Ardealului”, anul 1976, nr. 1-3, p. 142-147.

83. Sevici Traian, *Probleme de învățătură și viață creștină în comentariul Sf. Ioan Gură de Aur la scrisoarea paulină către Filipeni*, în „Studii Teologice”, anul 1960, nr.7-8, p. 500-516.
84. Stan Alexandru I., *Frumusețea și sublimitatea doctrinară a stilului predicatorial al Sf. Ioan Gură de Aur în două omilii la Sf. Martiri*, în „Glasul Bisericii”, anul 1984, nr. 5-6, p. 358-374.
85. Stăniloae Dumitru, *Cunoașterea lui Dumnezeu la Sf. Ioan Gură de Aur*, în „Ortodoxia”, anul 1957, nr. 4, p. 555-567.
86. Sterea Tache, *Actualitatea gândirii teologice a Sfinților Trei Ierarhi la sfârșit de mileniu*, în „Studii Teologice”, anul 1999, nr. 1-2, p. 132-144.
87. Stoleru N., *Învățătura despre legea morală naturală în opera Sf. Ioan Gură de Aur*, în „Studii Teologice”, anul 1971, nr. 3-4, p. 266-274.
88. Vasilescu Emilian, *Sfinții Trei Ierarhi și cultura vremii lor*, în „Studii Teologice”, anul 1961, nr. 1-2, p. 55-65.
89. Vassiliades Petros, *Contextuality and Catholicity: The Task of Orthodox Theology in Ecumenical Theological Education*, în „International Review of Mission”, vol. 98, 2009, Number 1, p. 37-48.
90. Vasiliu Cezar, *Atitudinea Sfinților Trei Ierarhi față de societatea vremii lor*, în „Studii Teologice”, anul 1980, nr. 1-2, p. 50-65.
91. Vizitiu Mihai, *Sfântul Ioan Gură de Aur, exeget al Noului Testament*, în volumul *Sfântul Ioan Gură de Aur mare dascăl al lumii și ierarh*, Editura Trinitas, 2007, p. 22-49.
92. Voicu Constantin, *Sf. Ioan Gură de Aur și unitatea Bisericii*, în „Studii Teologice”, anul 1976, nr. 1-2, p. 73-84.
93. Idem, *Sfinții Trei Ierarhi*, în „Mitropolia Ardealului”, anul 1977, nr. 7-9, p. 499-504.
94. Idem, *Teologia muncii la Sfântul Ioan Gură de Aur și actualitatea ei*, - teză de doctorat – în „Mitropolia Ardealului”, anul 1975, nr. 3-5, p. 195-326.